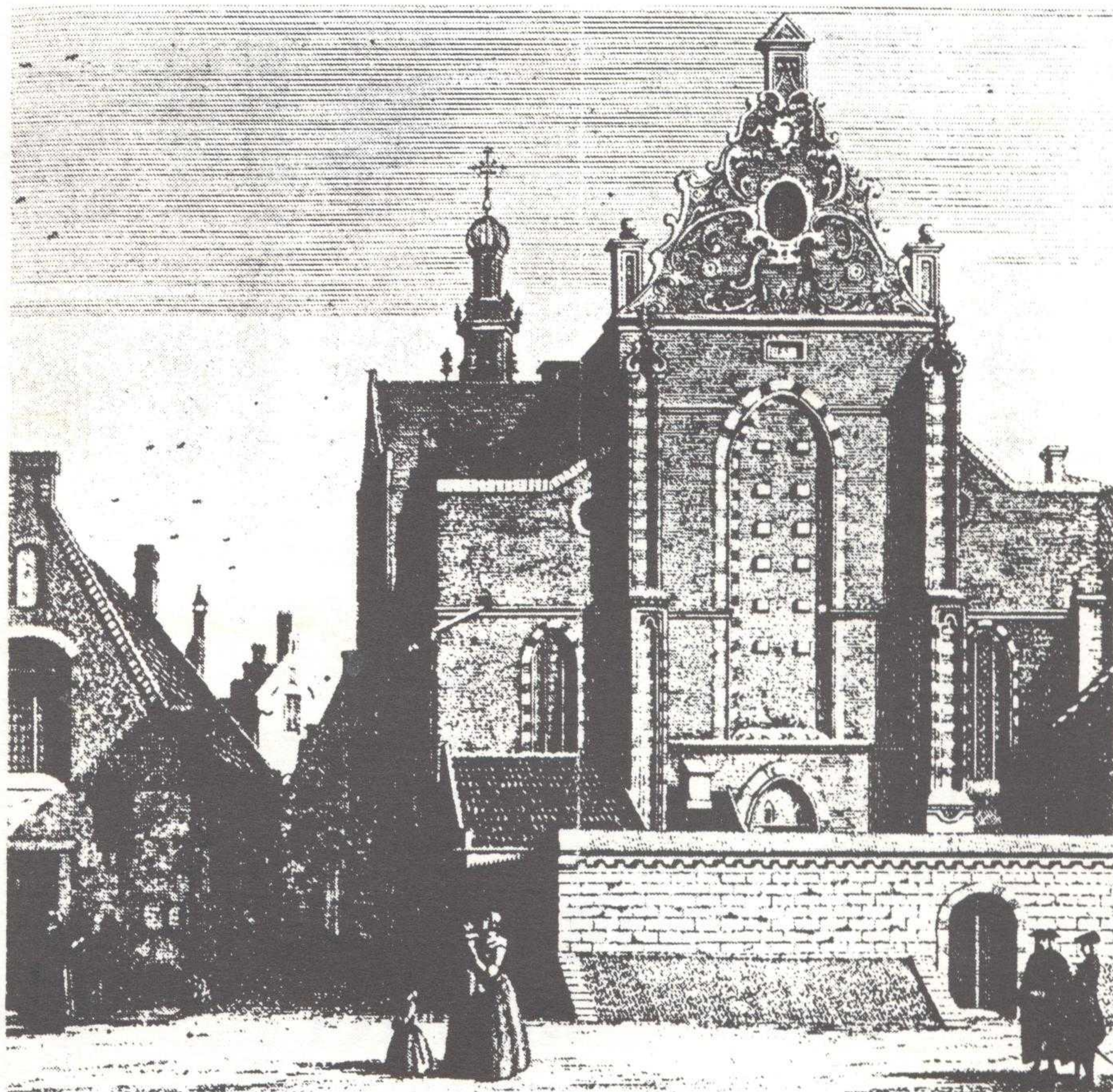

de Zandloper

Periodieke uitgave van de Vereniging Oud-Ede
verschijnt elk kwartaal

17e JAARGANG - nr. 2 JUNI/JULI 1989

Catharinakerk

(één van de bezienswaardigheden bij het uitstapje
naar Utrecht.)

m. meeuwissen

Bedrijf: Frankeneng 102
Postadres: Amsterdamseweg 66
6712 GK Ede
08380 - 35050

meeuwissen

voor versheid, kwaliteit en service

ALLES VOOR DE DOE-HET-ZELVER

Autolakken

Draadmateriaal

Gereedschap

Verf

IJzerwaren

* Bezorgen

gratis

Hout Board Triplex

Wandplaten Schroten

Wandweefsel

Dit alles natuurlijk bij

**DOE-HET-ZELF
MARKT**

ELBERT JANSEN V/H DE NOOY

* Wij geven U een
deskundig advies

KOLKAKKERWEG 65 - 67
EDE, TEL. 08380 - 11680

de Zandloper

Periodieke uitgave van de Vereniging Oud-Ede
verschijnt elk kwartaal

17e JAARGANG - nr. 2 JUNI/JULI 1989

DAGELIJKS BESTUUR VERENIGING

"OUD-EDE"

voorzitter Drs E. Broekhuis
Magnolialaan 69
6711 WC Ede Gld.
tel: 08380-11916

secretaris H.A. Blaauw-de Wit
Beatrixlaan 14
6713 PS Ede Gld.
tel: 08380-11584

penningmr. F. van Beek
Laan 1933 nr. 5
6711 NX Ede Gld.
tel: 08380-11881

ere-lid G.W. Bos

AFGEVAARDIGDEN van de Vereniging

Stichting Ir J. Ubbels
Tegelmuseum v. Irhovenlaan 9
6711 MN Ede Gld.

Monumenten J.J.G. v.d. Pol
Commissie Burg. Prinslaan 26
6711 KD Ede Gld.

Museumadres Museum Oud-Ede
Museumplein 7
6711 NA Ede Gld.
08380-19554

geopend: maandag t/m vrijdag van
10-12 uur en 14-17 uur.

Contributie min. f15,- p. jaar, te stor-
ten op giro 3534268 van
penn. mr. Vereniging
Oud-Ede te Ede.

OVERNAME VAN ARTIKELEN UIT ZANDLOPERS

Gehele of gedeeltelijke overname van
artikelen uit dit blad is alleen toege-
staan na toestemming van de redactie.

Redactie van het blad De Zandloper

E. Hendriksen
Gr. Bentincklaan 22
6712 GT Ede Gld.
tel: 08380-1 12 29

H.A. Blaauw-de Wit
Beatrixlaan 14
6713 PS Ede Gld.
tel: 08380-1 15 84

eindred./
opmaak

S.J. Ouwendijk
Annadaal 22
6715 JA Ede Gld.
tel: 08380-33089

VERANTWOORDING VOOR TEKSTEN

De redactie van De Zandloper is er-
kentelijk voor bijdragen in de copy.

Verantwoordelijkheid voor de inhoud
van historische- en technische gege-
vens blijft uitdrukkelijk voorbehou-
den aan de inzender van de copy.

De redactie neemt geen verantwoording
voor het eventueel niet vermelden van
de bron, etc. bij ingezonden artikelen.

LIDMAATSCHAPSKAARTEN EN MUSEUMJAARKAARTEN

Lidmaatschapskaarten voor leden en
Museumjaarkaarten kunnen tijdens de openings-
uren worden afgehaald aan de balie van het
museum.

Copy voor de volgende ZANDLOPER

Copy voor het eerstvolgende nummer van dit
blad graag inzenden aan de redactie, p/a
Museumplein 7 te Ede, en wel vóór.....

1 augustus 1989

VERSLAG JAARVERGADERING VERENIGING OUD EDE
op 18 april 1989.

(Huishoudelijk gedeelte)

Aanwezig: 75 leden.

1 Opening.

De voorzitter de heer drs. E. Broekhuis heet de aanwezigen welkom en in het bijzonder de twee personen die zich voor de aanvang van de vergadering als lid hebben opgegeven.

De voorzitter veronderstelt dat de leden wel enige vragen zullen hebben met betrekking tot de verbouwing van het museum. De eerste vraag zou kunnen luiden: Wanneer komt de bouwvergunning voor het museum? Het antwoord hierop is dat er goede hoop bestaat dat de bouwvergunning vandaag over een week afgegeven zal worden door het college van burgemeester en wethouders, aldus de voorzitter. De tweede vraag zou kunnen zijn: Waarom heeft Oud Ede het museum zo vlug gesloten? Het antwoord hierop is dat het museum achteraf bekeken inderdaad snel gesloten is, maar deze tijd kan goed benut worden om de collectie te inventariseren. De derde vraag tenslotte zou aldus gesteld kunnen worden: Heeft Oud Ede de financiën voor de herinrichting van het museum voor elkaar? Helaas moet het antwoord hierop ontkennend zijn. We hebben deskundige hulp nodig bij het opstellen van een herinrichtingsplan. Er is een offerte gevraagd en de kosten van het maken van dit plan zijn f 5.000.--. Er bestaat goede hoop dat de helft van dit bedrag door de Provincie gesubsidieerd zal worden en voor de andere helft doen we hierbij een beroep op de leden. (zie elders in deze Zandloper)

Voorts meldt de voorzitter dat er een werkgroep geschiedenis van Ede is opgericht. Deze werkgroep wil bevorderen dat de geschiedenis van Ede vastgelegd wordt voor het nageslacht. De werkgroep is van mening dat voor het schrijven van een wetenschappelijk verantwoorde geschiedenis van Ede een deskundige aangetrokken zal moeten worden.

2 Verslag jaarvergadering 1988: Geen opmerkingen.

3 Jaarverslag 1988 van de secretaris: Geen opmerkingen.

4 Jaarverslag 1988 van de penningmeester.

De voorzitter merkt op dat het goedgekeurde tekort gesubsidieerd wordt door de gemeente Ede.

5 Verslag kascommissie.

De heer G. Hendriksen, een broer van de heer E. Hendriksen, vraagt het woord. Hij verontschuldigt zijn broer die reeds geruime tijd ziek is. Hij vertelt dat het met de heer E. Hendriksen beter gaat en hij wenst namens zijn broer de aanwezigen een goede vergadering toe. Na het dankwoord van de voorzitter meldt de heer A.J.M. Rooswinkel dat hij in verband met de ziekte van de heer Hendriksen en de kascontrole alleen verricht heeft. De financiële bescheiden zijn in orde bevonden en hij stelt voor de penningmeester over het jaar 1988 decharge te verlenen, onder voorbehoud van de eventuele opmerkingen van de accountant. Het jaar 1987 is inmiddels door de accountant gecontroleerd en in orde bevonden. Het jaar 1987 is nu definitief afgesloten. De voorzitter dankt de heer Rooswinkel voor het verrichte werk.

6 Verkiezing kascommissie 1990.

De heer E. Hendriksen wordt voor de tweede maal benoemd en mevrouw B.T. Groen wordt voor de eerste maal in de kascommissie voor 1990 benoemd.

7 Bestuursverkiezing.

De heren G. Beukhof en Tj. Hylkema zijn statutair aftredend en niet herkiesbaar en mevrouw H.A. Blaauw-de Wit is statutair aftredend en wel herkiesbaar. Bij acclamatie wordt mevrouw Blaauw herbenoemd als bestuurslid en de voorzitter deelt mee dat ze bereid is het secretariaat te houden. Hierna zegt de voorzitter dat "het bestuur de functies onderling verdeelt", maar door het aftreden van de heer Hylkema heeft het bestuur een penningmeester nodig. De heer F. van Beek is bereid gevonden

penningmeester te worden van Oud Ede. De heer Van Beek is directeur van de Gelders-Utrechtse Spaarbank in Wageningen geweest, dus de financiën zullen bij hem in goede handen zijn. De heer van Beek wordt bij acclamatie benoemd. Tot slot wordt mevrouw E.A. Scheffers-van der Heijden bij acclamatie benoemd als bestuurslid van Oud Ede. De aftredende bestuursleden, de heren Beukhof en Hylkema worden door de voorzitter bedankt voor hun bewezen diensten en zijn dank wordt onderstreept door een hoffelijk blijk van waardering.

8 Museum.

Er is reeds meegedeeld dat de bouwvergunning nog niet afgegeven is en de vergadering heeft verder geen vragen.

9 Rondvraag.

Mevrouw E. van Galen meldt dat ze vorig jaar een brief aan Oud Ede heeft geschreven waarin ze haar diensten aanbood bij het opstellen van een persoonsregister. Ze heeft nooit een antwoord gekregen op die brief. De secretaris meldt de brief nooit ontvangen te hebben. Mevrouw van Galen zal een copie van de brief opsturen en de secretaris zal alles naar behoren afhandelen. De heer Grottes vraagt waarom het startpunt van de Open Monumentendag dit jaar niet bij het museum is. De heer Diepenveen antwoordt dat het startpunt elk jaar op een andere plaats in de gemeente is en dit jaar is Bennekom aan de beurt. Voorts zegt de heer Grottes dat hij op deze vergadering weliswaar niet als vertegenwoordiger van de Verbindingsdienst aanwezig is, maar hij wil toch van de gelegenheid gebruik maken om de medewerkers van het museum te bedanken voor de medewerking. (De heer Grottes is verbonden aan het museum van de Verbindingsdienst). De heer Meijer vraagt of het bestuur overwogen heeft een tijdelijk onderdak voor het museum te zoeken. De voorzitter antwoordt dat een deel van de collectie een bepaalde tijd in andere locaties te zien zal zijn, zoals bijvoorbeeld de bibliotheek en de Edese banken. "het jak" zal tijdens de Kerkepadroute te zien zijn in de

DRUKWERK

Periodieken, jaarverslagen, tijdschriften,
brochures, folders, briefpapier, rekeningen,
formulieren in bloks, sets, enz.

BINDWERK

Inbinden van boeken en jaargangen
tijdschriften met goud- of kleurfolie-druk op
boekband.

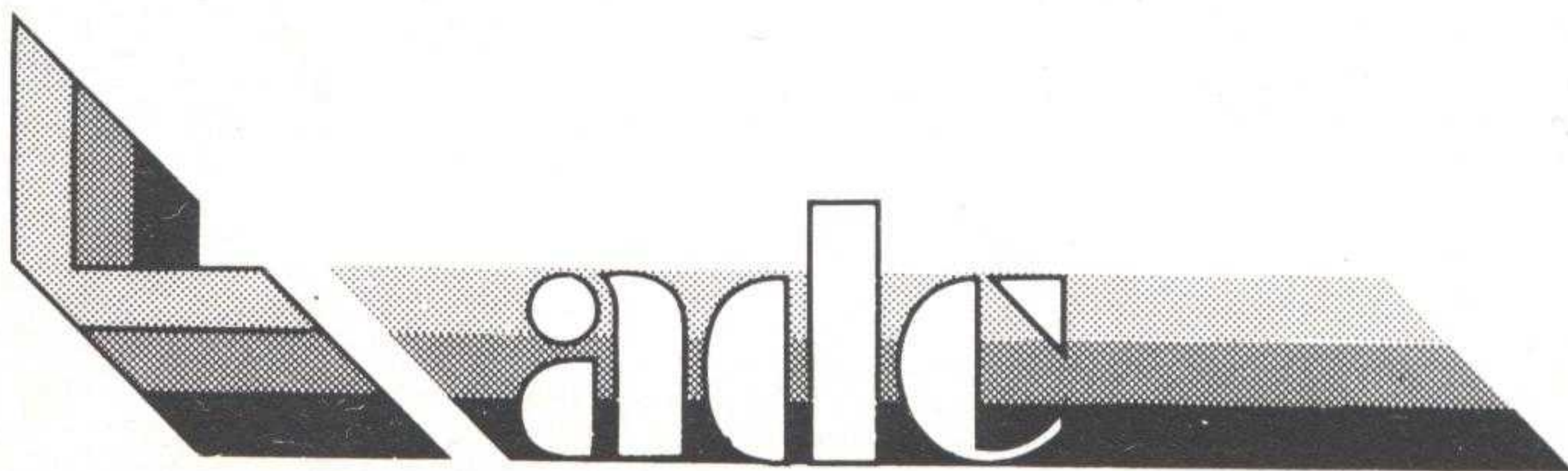
Archief- en bibliotheekdozen.

Restauratie van antieke boeken en bijbels.

Postverzending

Vouwen en insteken van brieven e.d. in
enveloppen.

Adresseren - sorteren - bundelen.

Horaplantsoen 2, 6717 LT Ede, Tel. 08380 - 79122

**Geen project
of kantoor
is ons te groot!
En geen winkel
te klein!**

Wij zijn gespecialiseerd om projecten-
kantoren en winkels snel en vakkundig
van elke gewenste vloerbedekking en/of
gordijnen te voorzien.
Eigen gordijnen-atelier en meubel-
stoffeerderij.

Eigen showroom.

Ook dit project,
museum Oud Ede, is
verzorgd door:

VD **VAN DIJK** B.V.

**INTERIEUR
VERZORGING**

ZANDLAAN 16 - 6717 LP EDE
TELEFOON 08380 - 32359

DURF IN MANNENMODE

**ZEKER
MET...**

VAN DE WEERD
Grotestraat 32
Ede **MANSHOP**

Mannen durven steeds méér
in mode. Maar mannen
willen vóór alles: zekerheid.
De zekerheid van topkwali-
teit. De zekerheid van een
topmerk, dus.

Voor een internationaal modeprogramma

Oude Kerk. De heer P. Bolwerk benadrukt nog eens dat de tijdelijke sluiting van het museum uitstekend benut kan worden voor het inventariseren, het restaureren en het (laten) conserveren van de collectie. Tijdelijke huisvesting is vrijwel onmogelijk vanwege de problemen rondom de bemanning.

10 Sluiting.

De voorzitter dankt de aanwezigen en sluit de vergadering.

VAN DE REDACTIE

Onder de leden van Oud Ede sluimert ongetwijfeld talent voor het schrijven van een artikeltje dat interessant is voor de Zandloper. De redactie wacht uw bijdrage over het verleden van Ede en omgeving met spanning af.

FINANCIËLE STEUN GEVRAAGD VOOR DE HERINRICHTING VAN HET MUSEUM.

Tijdens de jaarvergadering heeft de voorzitter de leden opgewekt een financiële bijdrage te leveren aan de herinrichting van het museum. Op dit moment is onvoldoende geld beschikbaar voor de herinrichting. Voor vitrines, opstellingen, vloerbedekking, gordijnen enzovoort is veel geld nodig en dat geld is er niet. We kunnen ook niet zonder deskundige hulp een goed herinrichtingsplan opstellen. De kosten voor het opstellen van zo'n plan bedragen f 5.000.--. Zoals u weet is de gemeente Ede genegen de kosten van de verbouwing te subsidiëren, maar voor de kosten van herinrichting van het museum zijn op dit moment nog onvoldoende middelen beschikbaar. Het bestuur is er van overtuigd dat veel leden hun steentje willen bijdragen. Elk bedrag is welkom! Het banknummer van de Vereniging Oud Ede is: 92.51.09.797. Het gironummer van de bank is: 821000 t.n.v. G.U.S. te Ede. Graag onder vermelding van Herinrichting museum.

VAN DE BESTUURSTAFEL

In april bereikte ons het bericht dat de heer H.J. Nijenhuis was overleden. De heer Nijenhuis was jarenlang een gewaardeerd lid van de redactie van de Zandloper. Hij kende de Edese bevolking als geen ander en hij wist de mensen te inspireren tot het vertellen van verhalen. De Vereniging Oud Ede en de Zandloper zullen zijn interessante artikelen over het recente verleden missen.

Na de jaarvergadering van 18 april j.l. is het bestuur van Oud Ede aldus samengesteld:

Voorzitter	: de heer drs. E. Broekhuis
Penningmeester	: de heer F. van Beek
Secretaris	: mevrouw H.A. Blaauw-de Wit
Vice-voorzitter	: mevrouw mr W.B.A.G. Jager-Bot
Voorzitter museumcommissie	: de heer G. Boekhoven ing
Leden	: mevrouw G.W. Elbertsen-Wiegeraad : mevrouw E.A. Scheffers-van der Heijden : de heer J. van Zoelen

De werkzaamheden die voortvloeien uit en samengaan met een goed museumbeleid in de ruimste zin van het woord worden uitgevoerd door de museumcommissie.

Samenstelling:

Voorzitter	: de heer G. Boekhoven ing.
Secretaris	: mevrouw B.T. Groen
Leden	: mevrouw L.A.M. Gijssen-Boerebach : de heer G. van Bruggen : mevrouw E. Hendriksen-Hoof : de heer H.B. de Leeuw : mevrouw I. Zwaginga-van der Sluis

NIEUWE LEDEN VAN DE VERENIGING OUD-EDE

A.J. Cromdijk, Arnhemseweg 86 te Ede

S.M. Vroege-Mulder, Lange Akkers 103 te Ede

J. Hiddink, Hoenderweg 13 te Ede

WAAR GAAN WE NAAR TOE MET DE VERENIGING "OUD-EDE"?

De Vereniging "OUD-EDE" was dinsdag 18 april met een kleine 100 aanwezigen bijeen voor de 65ste jaarvergadering. In 1924 is "OUD-EDE" door een kleine groep geïnteresseerden opgericht om samen de geschiedenis van de gemeente Ede te bestuderen. Men wilde de ontwikkelingen in deze streek in het verleden onderzoeken.

Dit initiatief van de Vereniging "OUD-EDE" had tot gevolg, dat onder de naam "Geschiedenis van Ede" in een drietal delen in de 30er en 40er jaren een belangrijk deel van de regionale geschiedenis te boek werd gesteld. In 1980 kwam in een band een herdruk van de "Geschiedenis van Ede" uit.

Aan het eind van de 30er jaren kreeg "OUD-EDE" de beschikking over een oud boerderijtje aan de Driesprong. In deze "museumboerderij" kon men dat, wat men sinds 1924 verzameld had gaan tonen. Het Museum "OUD-EDE" was geboren. In de 70er jaren verliet men de museumboerderij en werd het stationsgebouw Ede/Centrum betrokken. Naast de grotere ruimte die dit station gaf, lag ze beter in de looproute van het komende en gaande publiek. Dankzij de activiteiten van de vereniging is het stationsgebouw op de monumentenlijst van de Nederlandse Spoorwegen geplaatst.

Wanneer terug gekeken wordt op de geschiedenis van de Vereniging "OUD-EDE", dan kunnen twee duidelijk verschillende perioden worden aangegeven:

- * Voor de 2e Wereldoorlog bestond de groep leden van de vereniging uit een klein, door de leden zelf zeer sterk geselecteerd aantal historisch geïnteresseerde bewoners van de gemeente. Elk voor zich hielden deze leden zich met de bestudering van de Edese geschiedenis bezig. Na de 2e Wereldoorlog was deze groep oprichters van de vereniging vrijwel verdwenen.
- * In het begin van de 50er jaren ontstond een nieuwe groep, die een duidelijk andere gedachte aanhing. Men wilde het aantal leden van "OUD-EDE" laten toenemen om daarmee onder meer het bestaansrecht

van het museum verzekeren. Het museum "OUD-EDE" kwam, met alle daaraan verbonden lusten en lasten, binnen het denken van het toenmalige bestuur meer en meer centraal te staan.

Ondanks een aantal oprispingen bloedde de vereniging in het doen van historisch onderzoek sinds die tijd dood. Wat na 1950 onder de naam "OUD-EDE" als historisch onderzoek naar buiten kwam, was nihil. Er kwam bij tijd en wijle wel veel naar buiten in het sinds de 60er jaren verschijnende verenigingsblad "De Zandloper". Wat daar in verscheen was echter niet ontstaan vanuit door de Vereniging "OUD-EDE" gedaan onderzoek. Veel meer was dat werk, heel vaak heel goed, uitgevoerd op eigen initiatief. De Zandloper werd hiermee voor anderen het gebruiksmiddel om met gedaan werk naar buiten te treden.

Het museum kende na de 2de Wereldoorlog moeilijke momenten, maar wist zich tot in de 70er jaren in het boerderijtje aan de Driehoek te handhaven. Een grote groep mensen, die, voor zover ze geen lid van "OUD-EDE" waren, lid van de vereniging werden, spanden zich rond 1974/1975 in om het Museum "OUD-EDE" op die plaats te krijgen, waar het nu staat: In het sinds die tijd op de monumentenlijst van de Nederlandse Spoorwegen geplaatste Stationsgebouw Ede/Centrum.

Op dit moment vinden binnen het museum en daarmee binnen de vereniging nieuwe ontwikkelingen plaats. Het Museum "OUD-EDE" is sinds enige tijd gesloten. Het doel is zich over een half jaar als museum in volledig nieuwe vorm aan het geïnteresseerde publiek voor te stellen. Deze nieuwe vorm zal op de langere duur een verdere ontkoppeling van vereniging en museum betekenen. Wanneer men vergelijkbare ontwikkelingen in andere de gemeente Ede omringende plaatsen in aanmerking neemt, dan is deze activiteit een zeer goede zaak.

Mocht het museum meer los komen van de Vereniging "OUD-EDE", dan zouden voor de vereniging mogelijkheden ontstaan nieuwe werkzaamheden te beginnen. In de eerste plaats kan men denken aan dat, wat men in de begintijd samen met zoveel overgave realiseerde: Een bovengenoemde "Geschiedenis van Ede".

Het is goed voor een historische vereniging, dat men werkelijk tot discussie over en bespreking van onderwerpen komt ten aanzien van wat men doet en denkt te gaan doen. Een jaarvergadering is daartoe een bijzonder goede gelegenheid.

Tijdens de laatste jaarvergadering werd, afgezien van de opmerking van een lid in de zaal met betrekking tot de poging tot het opzetten van een historie van Ede, vrijwel geen discussie gevoerd. Na een inleiding over een drietal punten voor de werkelijke vergadering, werd in minder dan veertig minuten een betrekkelijk groot aantal onderwerpen in een razend tempo afgewerkt:

Enkele bestuursleden vertrokken, anderen kwamen voor hen in de plaats. De nieuwe bestuursleden ontbraken deze avond, een werkelijke kennismaking met hen op wie in de komende tijd enige verantwoordelijkheid komt te liggen was niet mogelijk. Een beeld van de activiteiten rond en in het museum werd niet gegeven. Een beeld van wat men nu werkelijk met het museum wil gaan doen ontbrak.

De leden en het zittend bestuur brachten het de volgende dag in de Edese Courant niet verder dan een zeer mager verslag van 33 regeltjes met als kop: Museum "OUD-EDE" is nog een half jaar dicht. "OUD-EDE" is een vereniging. De leden van een vereniging hebben het recht op de hoogte te zijn, van wat zich voordoet in en rond datgene, wat met die vereniging te maken heeft. Kan men dit misschien met betrekking tot de verenigingsactiviteiten beperken tot een jaarvergadering, voor een museum geldt dat beslist niet: Het museum is het werkende paard van "OUD-EDE". Het paard dat steeds "bijgevoerd" moet worden. Het "voer" is het bezoekende publiek. Vergeet dat publiek waar ze als "voer" naar toe moet, dan lijdt dat hongerend museum een kwijnend bestaan. Iets dat kwijnt kan het lang volhouden, op een gegeven moment komt echter een noodlottig ogenblik van sluiting. Zonder een tijdige, juiste ingreep loopt een museum een dergelijk noodlottig gevaar.

Het zou goed zijn, wanneer de Vereniging "OUD-EDE" in haar geheel meer naar buiten zou treden. De

Vereniging "OUD-EDE" kent een aanleunende groep "Vrienden van "OUD-EDE". Over deze groep is betrekkelijk weinig bekend. Haar bestaan dateert vanuit de periode van het 60-jarig bestaan van de vereniging in het midden van de 80er jaren. Zou het niet goed zijn onder de vlag van de Vereniging "OUD-EDE" een aantal groepen te hebben, met ieder haar eigen activiteiten. De ene groep kan geld verzamelen. De andere groep een museum beheren. De derde groep kan historisch onderzoek verrichten. De vierde groep kan bestaan uit sympathisanten van "OUD-EDE" in haar doen en laten. De vijfde groep kan plaatselijke historische publiciteit naar buiten toe nastreven. Dit verhaal is bedoeld "OUD-EDE" een stevige ondergrond te geven. Het meer te geven dan die hoop drijfzand waarop ze zich al zo lang poogt staande te houden. Wellicht is door dit verhaal in de nabije toekomst verdere samenspraak mogelijk en kan een nuttige discussie in deze richting ontstaan.

Jaap Nijdam

REACTIE

Oud Ede volgt de wegwijzers.

In bovenstaand stuk vraagt de heer Nijdam zich af waar Oud Ede naar toe gaat. Uit zijn bijdrage klinkt een sombere toon op. Ik ben optimistischer gestemd. De "wegwijzers" voor Oud Ede zijn twee door het bestuur vastgestelde nota's; alle leden zijn hiervan op de hoogte gesteld in het jaarverslag 1988. Een pas opgerichte "Werkgroep Geschiedenis" heeft als doel het vastleggen van de geschiedenis van Ede. De heer Nijdam zou dit moeten weten want hij is zelf lid van die werkgroep. Het bestuur vindt het overigens een goed teken dat het werk van Oud Ede de leden uitnodigt tot reactie.

H.A. Blaauw-de Wit
Secretaris Vereniging Oud Ede

LEZING OVER EN EXCURSIE NAAR UTRECHT

De amusante lezing gehouden door de heer J.M. van Hellenberg Hubar na het huishoudelijk gedeelte van de jaarvergadering op 18 april j.l. was een goede opwarmer voor de excursie naar Utrecht op 21 april j.l. Aan de hand van een 100 dia's werden we opmerkzaam gemaakt op de overblijfselen van het rijke verleden van de zeer oude stad Utrecht. De restauratie van Utrecht wordt momenteel krachtig ter hand genomen en vele dia's lieten ons zien dat de op veel plaatsen verpauperde stad zo langzamerhand weer in de oude en soms nieuwe glorie hersteld wordt. Omdat de animo voor de wandeling door Utrecht op 21 april vele malen groter was dan voor het bezoeken van het Catharijne Convent en van het museum van Speelklok tot Pierement moest het programma enigszins omgegooid worden. De rondleiding van een uur door "Speelklok" was van het begin tot eind boeiend; we kregen een goed overzicht van de ontwikkeling en de variaties in speeldozen en speeluurwerken. In het Catharijne Convent kon slechts een klein deel van de kostbare en zeldzame collectie kerkelijke kunst bezichtigd worden. De deskundige uitleg bij de mesuemstukken maakte echter veel goed. Tijdens de wandeling door Utrecht zagen we veel van de plekjes waarover we op de dia's een uitleg gekregen hadden nog eens terug en ook hier was de heer Hubar een goede en enthousiaste begeleider. Zijn liefde voor de stad Utrecht wist hij op ons allemaal over te brengen. In de Domkerk werd een kop thee gedronken en ook hier kregen we desgewenst weer interessante bijzonderheden te horen van de gids. Na een tocht langs de Langbroekwetering, Rhenen en Wageningen waren we ruim zes uur weer terug bij het museum.

De reiscommissie van het bestuur heeft dit jaar gekozen voor een lezing met daarop aansluitend een middagtocht. We kunnen constateren dat dit een geslaagde opzet is. Door de voorafgaande lezing werd de tocht goed voorbereid en de kosten zijn lager dan van een dagtocht.

H.J. NIJENHUIS (1911-1989)

Zondagmorgen 2 april stond ik bij Henk Nijenhuis voor de deur. Volgens afspraak.

Ik verheugde me er op hem weer te mogen zien. Henk Nijenhuis te zien lachen en een paar woorden te horen spreken. Ondanks de zware last die hij droeg. **Dergelijke momenten van afwisseling stelde hij bijzonder op prijs.**

Henk Nijenhuis straalde iets uit, dat het tot een plezier maakte hem te ontmoeten. Juist daarom was het -vanaf het ogenblik dat ik hem kende- fijn iets voor hem te betekenen in het werk, dat hij deed.

Op zondagmorgen 2 april is Henk Nijenhuis overleden.

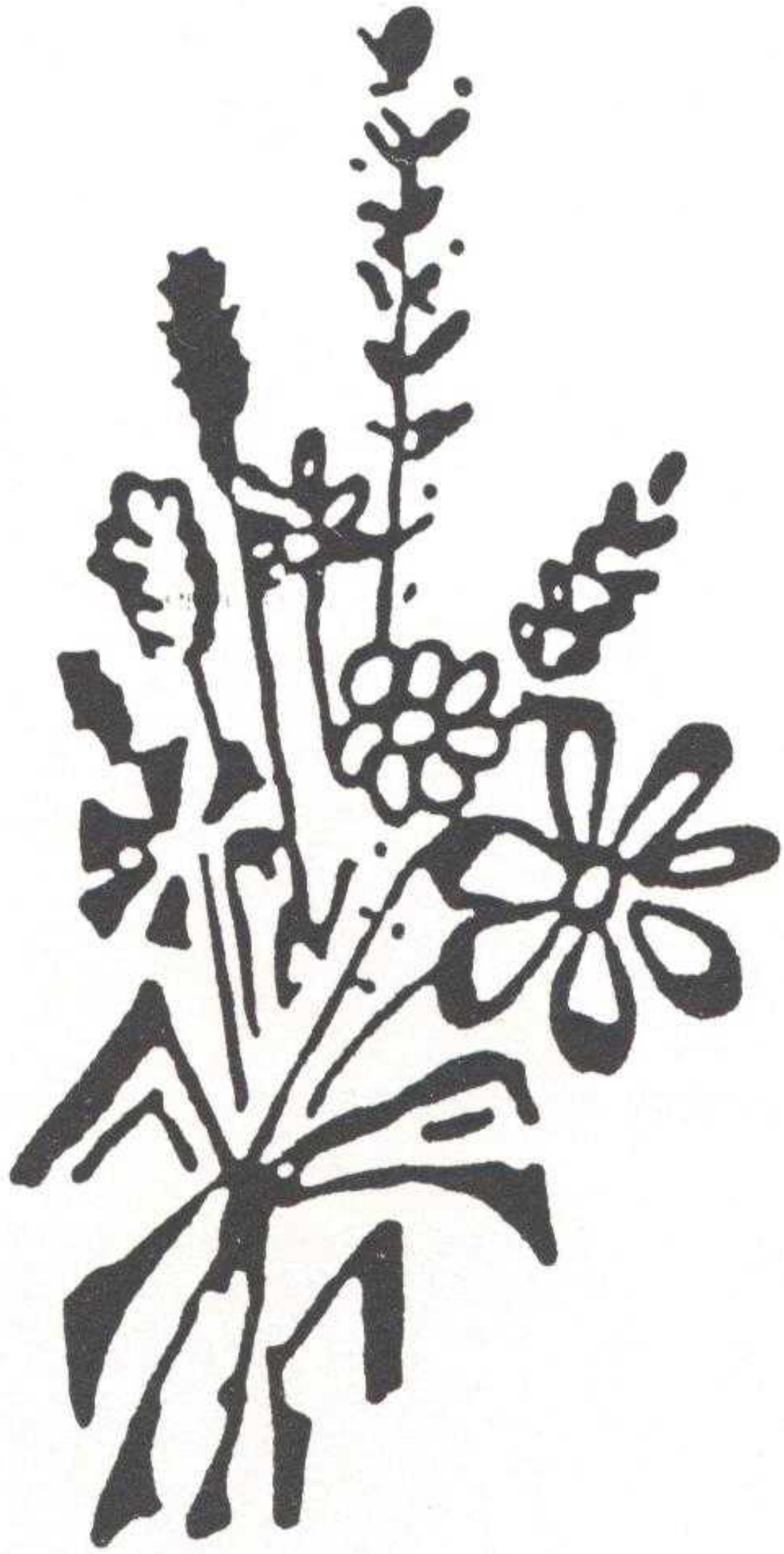
Toen de deur open ging, werd me verteld, dat men opgebeld had. Men had zich de gemaakte afspraak herinnerd. Ik was al op weg. Ik liep door het nieuwe Veldhuizen onder een stralende zon in een kille noordenwind naar de Molenstraat in het Oude Ede.

Heel even heb ik Henk Nijenhuis zien liggen. Hij lag er zoals hij was.

Mevrouw Nijenhuis vertelde over Henk's houding in de tijd van zijn ziekte. Zijn instelling, zijn hoop, maar ook zijn kracht in wathem overkwam. De familie kon het dragen. Ze kon het dragen, omdat hij de familie droeg.

Henk Nijenhuis heeft ontzettend veel geschreven. Verhalen vertellen, noemde hij het. Henk Nijenhuis vertelde Edese geschiedenis. Zijn verhalen waren echt gebeurd. Het waren beelden, die hij las in de kranten. Zaken die men hem vertelde. Na verloop van tijd hoefde hij de verhalen niet meer zelf te zoeken. De geschiedenis kwam naar hem toe. Henk Nijenhuis vond dat best.

In Ede wordt en werd door meer mensen plaatselijke geschiedenis onderzocht en beschreven. In Ede is

Wekelijks hebben wij
voor onze klanten
Een keur aan bloemen
en planten
En voor struiken
en bomen
Kunt u ook gerust
bij ons komen

Kwekerij A. van der Meijden

Schaapsweg 80 - Ede - Telefoon (08380) 15615

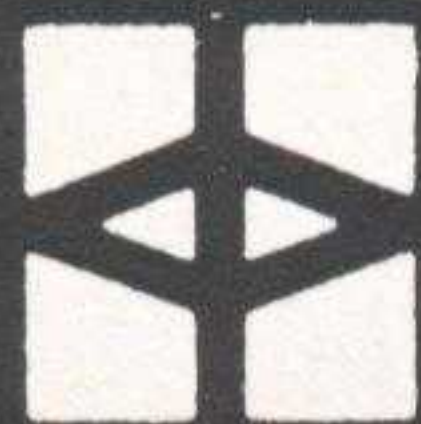
hartveroverend

Uw hele nieuwe garderobe samenstellen in één zaak. Omdat alles er is en... alles perfekt is!

VAN DE WEEERD
LADY

grotestraat - ede

gordijnstoffen?

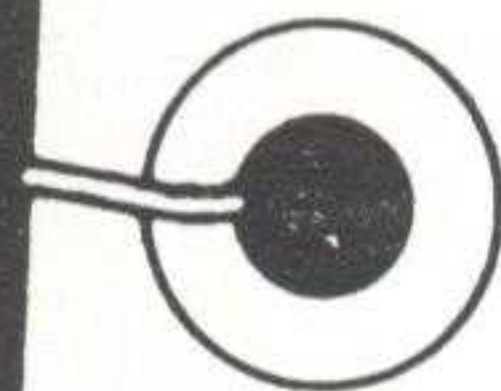

ploegstoffen

natuurlijk!

ze zijn verkrijgbaar bij

Eigen showroom.

VAN DIJK B.V.

INTERIEUR
VERZORGING

ZANDLAAN 16 - 6717 LP EDE -

TELEFOON 08380 - 32359

echter niemand, die in de 70er en 80er jaren zoveel beelden van het plaatselijke gebeuren met zoveel plezier op papier heeft vastgelegd, als hij dat deed.

Geschiedenis of verhaal, over de betekenis hiervan kan men twisten: Henk Nijenhuis werk werd wel in verschillende studies en publikaties vermeld.

Henk Nijenhuis schreef geschiedenis, die waar was. Hij vertelde stukjes plaatselijke en streekhistorie in verhalen die grote delen van de Edese bevolking raakte. Henk Nijenhuis schreef opbouwend, nooit afbrekend.

Met Henk Nijenhuis heeft de gemeente Ede een verteller verloren. Het wegvallen van zijn manier van werken zal in de toekomst een verlies blijken te zijn in het vastleggen en publiceren van belangrijke delen van de sociale, de menselijke geschiedenis van de gemeente Ede.

Henk Nijenhuis is het waard door en voor anderen een inspirator genoemd te worden tot verder plaatselijk historisch onderzoek.

Voor Henk's vrouw, voor zijn kinderen, voor zijn kleinkinderen is het goed te weten, dat veel van wat hij was en wat hij deed niet alleen voor hen, maar ook voor ons in de toekomst is vastgelegd.

Jaap Nijdam

OPROEP AAN DE LEDEN

Wie woont of werkt in een huis of bedrijf waar een eerste steen ingemetseld is?

Ik wil van deze stenen een inventarisatie gaan maken. Opgeven bij: Jan Diepeveen, p/a Museumplein 7, 6711 NA Ede. Tel: 08380-19554.

HISTORISCH GEOGRAFISCH BEELD VAN DE GEMEENTE EDE. Door J.J.P. Nijdam. Deel IV.

Uitgebreid onderzoek door archeologen van de Universiteit van Amsterdam heeft sinds 1965 plaats gehad bij Kootwijk. Aangevoond is, dat het gebied van het huidige Kootwijkerzand vanaf de Romeinse tijd tot in de Karolingische tijd bewoond is geweest (een overeenkomst met de in Ede gedane opgravingen), maar dat deze nederzetting in de loop van de 12e eeuw aan het opdringende zand is prijsgegeven.

Aanvankelijk moeten de boerderijen verspreid in het landschap gelegen hebben. Pas vanaf de periode rond het jaar 800, in de Karolingische tijd, ontstond een echt dorp. Een belangrijke rol in het bestaan van deze nederzetting speelde een meertje, dat in de nabijheid lag. Uit de Kootwijkse onderzoeken is bekend, dat dit meertje in deze periode van klimatologische verandering droog kwam te staan en daardoor het uiteindelijke wegtrekken van de bevolking tot gevolg had.

De toename van de bevolking, het verdwijnen van het bos, de komst van de heide, het intensiveren van de akkerbouw en de daaropvolgende verschraling van de grond, het overmatig wegplaggen van de heide en daarbij de klimatologische veranderingen hadden het ontstaan van de zandverstuivingen tot gevolg en daarmee de ontvolking van de Veluwe.

Een tweede Kootwijk ontstond een aantal kilometers westelijker. Het grootste deel van de bevolking trok echter naar de veel vochtiger Gelderse Vallei en deed daar het huidige Kootwijkerbroek ontstaan.

Hoewel het bos in de Karolingische tijd de vorst toebehoorde, kwamen de rechten in de loop der tijd steeds meer in het bezit van de lokale bestuurders. De plaatselijke bevolking begon daarbij de grond in gebruik te nemen. De gevolgen die deze ingebruikname van grond met zich meebracht, werd rond het jaar 1000 steeds meer onderkend. In deze periode ontstond een steeds grotere drang tot herorganisatie van het leefmilieu.

Kort na het jaar 1000 vonden in Oost-Nederland grote staatkundige veranderingen plaats, waarbij in 1018 tijdens een te Nijmegen gehouden Rijksdag, de macht van de keizer "gefnuikt" werd. Fnuiken is een minder gebruikt Nederlands woord, dat "kortwieken" in overdrachtelijke zin kan betekenen. Tot die tijd had een groot deel van de macht in oostelijk

HET AMBT EDE.

Het ontstaan van het Ambt Ede ligt rond het jaar 1050. Het ambt werd bestuurd door de ambtman. Het is mogelijk, dat de Sterkte Kernhem, die op de plaats van het huidige Huize Kernhem lag, al in die jaren door de ambtman werd bewoond. In een leenbrief uit het jaar 1426 blijkt, dat tussen de bewoners van Kernhem en de leenheer een leenverhouding bestond. Leenheer was de Graaf en in later tijd de Hertog van Gelre. De tijd van de lenen gaat terug tot de periode rond het jaar 1050, de tijd waarin het ambt ontstond.

Het Ambt Ede was in oppervlak een groot gebied en het verwonderlijke is, dat het Ambt- en de latere Gemeente Ede afgezien van enkele kleine grenswijzigingen sinds het ontstaan, eerst in de vijftiger jaren van deze eeuw een aanzienlijk deel van haar westelijk gebied verloor aan de Gemeente Veenendaal.

Het Ambt Ede begon aan de Utrechts-/Gelderse grens in het westen-midden in de plaats Veenendaal. Het vroeg een wandeling van een vijftal uren om aan het oostelijkste punt van het ambt te komen ter hoogte van de weg Apeldoorn/Arnhem. Het zuidelijkste punt lag vlak voorbij het centrum van het dorp Nederland toebehoord aan het eerder genoemde Graafschap Hamaland. Hamaland bezat een sterke positie in het Duitse Keizerrijk, een macht die binnen het rijk tot dergelijke diepgaande conflicten leidde, dat men het graafschap tijdens deze te Nijmegen gehouden Rijksdag wist te ontbinden, op het moment dat een mogelijkheid daartoe zich voordeed.

Grote delen van het gebied van de Nederrijn, waaronder de Veluwe, kwamen onder bestuur van de Bisschop van Utrecht. De bisschop kreeg opdracht de voor het gebied bestaande verantwoordelijkheden op bestuurlijk gebied opnieuw te regelen. Dit bisschoppelijke ingrijpen leidde uiteindelijk tot het ontstaan van de tot in de 19e eeuw bestaande ambten, marken, malen en buurtschappen.

De bestuurlijke reorganisatie van het gebied hield in, dat een belangrijk deel van de verantwoordelijkheden in "bruikleen" werden overgedragen aan de hertog van Brabant.

Het Graafschap Gelre moet vanuit Brabantse bemoeienis zijn ontstaan en als achterleen rond 1850 zijn afgestaan aan de vanaf dat moment optredende Graaf van Gelre.

Bennekom. Van daaruit duidelijk in noordwaartse richting gaande, vroeg het bereiken van het onder Barneveld liggende noordelijkste grenspunt van de gemeente een looptijd van ruim drie uur.

De gemeente Ede was tot in de vijftiger jaren na de gemeente Apeldoorn in oppervlakte de grootste gemeente van Nederland. Het ontstaan van de IJsselmeergemeenten, de groei van de gemeente Amsterdam en andere gemeentelijke herindelingen, die plaats vonden, hebben hierin verandering gebracht.

Het is verwonderlijk, dat in de 11e eeuw een plaats van 13 hoeven, 10 huizen en een kerk een zo belangrijke taak kreeg toebedeeld als bestuurscentrum te gaan functioneren. Dat het in die rol tenminste door de kerkelijke overheid hogelijk gewaardeerd werd, dankte Ede hoogstwaarschijnlijk aan het door de Bisschop van Utrecht gevoerde beleid. De kerkelijke overheid moet namelijk achter dit besluit gestaan hebben, wanneer men let op de grootte van het voor een zo kleine gemeenschap neergezette kerkgebouw.

Het Ambt Ede was in oppervlak bijzonder groot en bestond uit een groot aantal buurten. Het dorp Ede lag en ligt in de nog bestaande buurt Veldhuizen. Verder kende men de buurten: Manen, Bennekom, Gelders-Veenendaal, Doesburg, Lunteren, 't Woud, Meulunteren, de Valk, Harskamp, Otterloo of Aanstoot en Deelen. De gebieden rond Reemst en Mossel waren eigendom van Huize Rozendael. De domeingronden ten oosten van Bennekom waren min of meer algemeen bezit. De nederzettingen lagen buiten het gebied waar het verkeer over grotere afstanden zich voortbewoog. De op de Veluwe liggende Hessenwegen en Hanzewegen, die door de kooplieden gebruikt werden op hun weg vanuit Duitsland naar het westen van Nederland, meden die bewoonde gebieden. De plaatselijke bevolking leidde een zeer op het lokale gebeuren afgestemd bestaan.

De bevolking was aan het begin van de Middeleeuwen horig. Het aantal kastelen en kloosters, dat aan de Edese zijde van de Vallei lag was echter gering. Dit in tegenstelling tot het gebied aan de Utrechtse zijde. Dit gaf de bevolking grotere vrijheid. In het Edese gebied bestond de buurtschap, die door de plaatselijke boeren werd bestuurd. De buurt beheerde de gemeenschappelijke gronden, de wegen, de afwatering en de wildwal. Iedere inwoner van de buurt moest hiervoor arbeid verrichten.

(Wordt vervolgd)

GLASSCHADE HERSTELLEN

JANSEN v/h de NOOY bellen

Telefoon: 16308

tevens verkoop en plaatsing van alle soorten glas.

SPIEGELS en GESLEPEN GLASPLATEN

ISOLATIEGLAS van THERMOPANE - POLYGLAS

of aluminium voorzetramen.

GLASHERSTEL JANSEN v/h de NOOY

Bettekamp 13 EDE - Telefoon: 16308

SCHILDERSBEDRIJF de NOOY

**voor alle onderhoudswerken, zowel binnen- als
buitenwerk, sauswerk, sierpleister, sigmulto, behangwerk
en andere schilderswerkzaamheden.**

voor informatie naar:

JANSEN

Bettekamp 13 EDE

Telefoon: 16308

vroeger kreeg ik er mijn
spaarzegeltjes
nu regel ik al mijn
geldzaken en verzekeringen
bij de bank met de

**omdat de oudste bank in ede
allang de oude niet meer is!**

**maar nog net zo vertrouwd,
gelukkig!**

**gelders - utrechtse
spaarbank**

ede, bennekom, lunteren, wekerom en otterlo